

INCLUCITIES: SCHAARBEEK EN JELGAVA (LETLAND), LEARNING CITIES ROND MIGRATIE

De coördinator van het Europese project IncluCities, de Europese Raad van Gemeenten en Regio's, komt in een gesprek met de sleutelfiguren van het project terug op de context van de gemeente Schaarbeek en in het bijzonder op de integratie van migranten en de Oekraïense crisis. In dit interview beantwoorden Vincent Vanhalewyn, verantwoordelijk voor de maatschappelijke cohesie bij het gemeentebestuur van Schaarbeek, mentorstad van het project, en Janaki Declaire, directeur van het Franstalig onthaalbureau voor nieuwkomers VIA, belangrijke en essentiële partner van het project voor de gemeente, om beurt de vragen.

Schaarbeek is een van de 19 gemeenten van het Brussels Gewest. De bevolking van meer dan 133.000 inwoners wordt gekenmerkt door een grote culturele diversiteit. Hoe is de bevolking samengesteld? Waar komen de nieuwkomers vandaan?

Janaki DECLEIRE: "Schaarbeek is inderdaad een kosmopolitische gemeente. 37% van de bevolking van Schaarbeek is van buitenlandse nationaliteit, de mensen van buitenlandse afkomst die Belg zijn geworden niet meegerekend."

De mensen die naar ons onthaalbureau komen, komen niet alleen uit de gemeente Schaarbeek, want ons onthaalprogramma staat open voor iedereen die in het Brussels gewest woont. 20% van de mensen die wij ontvangen komt uit Schaarbeek, 18% uit Molenbeek. Dan komen de buurgemeenten: Brussel-Stad, Anderlecht, Evere en Sint-Joost. Deze mensen komen voornamelijk uit Syrië, Marokko, India, Afghanistan en Guinee".

Schaarbeek is de 4e gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest qua bevolkingsdichtheid. Welke gevolgen heeft deze concentratie op het leven in de gemeente?

Vincent VANHALEWYN: "Van de 19 gemeenten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat Schaarbeek op de vierde plaats qua bevolkingsdichtheid, met 16.600 inwoners per vierkante kilometer (tegenover 7.511 op het niveau van het Gewest¹). Tussen 2014 en 2021 zijn de bevolking en de bevolkingsdichtheid licht gedaald (van 16.663 naar 16.637 inwoners per vierkante kilometer). Niettemin is sinds 2021 de demografische groei weer op gang gekomen: deze zal naar verwachting de komende jaren aanhouden, zij het in mindere mate².

De dichtheid in Schaarbeek is ongelijk verdeeld over het grondgebied, waarbij de wijken in het westen dichter bevolkt zijn dan die in het oosten. De gemeente wordt ook gekenmerkt door zeer heterogene wijken, sommige zeer multicultureel en andere

minder, sommige wat volker en andere wat welvarender. De bevolking van de gemeente is ook relatief jong, met veel gezinnen met kinderen³. Het is ook een zeer multiculturele bevolking, met meer dan 100 nationaliteiten geregistreerd in 2019.

Deze situatie is zowel een troef als een uitdaging wat de **openbare infrastructuur en het samenwonen betreft. Er is een grote behoefte aan crèches, scholen en aangepaste woningen**⁵.

Om in deze behoeften te voorzien hebben wij, met name met steun van het Gewest in het kader van de **wijkcontracten**, verschillende stadsprojecten opgezet om de openbare ruimte te verbeteren, de sociale infrastructuur en de huisvesting te ontwikkelen en, in mindere mate, ons economisch en sociaal weefsel te ontwikkelen⁶.

Sinds de jaren zestig heeft Schaarbeek ook een belangrijk en **zeer actief netwerk van verenigingen** ontwikkeld, dat helpt om binnen de wijken banden te smeden en het samenleven te verbeteren".

In België heeft een lokale overheid zoals een gemeente een breed scala aan bevoegdheden en dus ook een breed scala aan verantwoordelijkheden. Hoewel migratie een nationale bevoegdheid is, komen deze mensen in de praktijk ergens te lande terecht en worden ze de verantwoordelijkheid van dat lokaal bestuur. Wat zijn uw precieze verantwoordelijkheden en hoe wordt deze multi-governance georganiseerd?

Vincent VANHALEWYN: "De gemeente komt bij de opvang van migranten inderdaad op verschillende niveaus in actie, binnen het wettelijk kader ter zake en in het belang van de gemeente. Deze opvang heeft verschillende aspecten en vergt een aanzienlijke investering op gemeentelijk niveau.

Op administratief vlak zorgt de gemeente voor het **bijhouden en bijwerken van de burgerlijke stand** en dus voor de inschrijving van nieuwkomers in het vreemdelingenregister.

1. https://ibsa.brussels/sites/default/files/publication/documents/PerspectiveBrussels-Mini-Bru_2022-NL.pdf
2. https://ibsa.brussels/sites/default/files/publication/documents/20220513_diagnosticpostcovid_nl.pdf
3. https://ibsa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Schaarbeek_NL_2_tma.pdf
4. <https://www.1030.be/nl/node/8074>
5. https://ibsa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Schaarbeek_NL_2_pma.pdf
6. *ibid.*

Maar de gemeente bekommert zich ook om het welzijn van haar burgers en zorgt ervoor dat iedereen zijn plaats vindt en zich goed voelt in zijn gemeente. Met haar nabijheidswerking en haar stedelijk preventieprogramma tracht zij een nauwe band met de bevolking te scheppen, een dialoog tot stand te brengen, met de bedoeling het samenleven in Schaarbeek te verbeteren.

Het is ook om de opvang van migranten verder te verbeteren dat de gemeentebesturen Schaarbeek en Molenbeek in 2016 hebben geïjverd voor de oprichting op hun grondgebied van een onthaalbureau voor nieuwkomers, een van de centrale actoren in de integratie van nieuwkomers in het Brussels gewest. Hierdoor speelt Schaarbeek een belangrijke rol in de opvang van migranten”.

We hebben in de verschillende Europese steden een opvallende eensgezindheid gezien in de reactie op de opvang van Oekraïense vluchtelingen. En de verschillende gemeenten in Brussel hebben enorm veel werk gehad op het gebied van opvang en huisvesting. Hoe hebt u die eerste maanden van de Oekraïense crisis aangepakt? Hoe gaat het nu en wat zijn de grootste knelpunten in uw gemeente?

Vincent VANHALEWYN: “Tijdens de eerste maanden van de crisis heeft de gemeente op haar website een pagina aangemaakt met de belangrijkste nuttige informatie voor Oekraïense vluchtelingen over huisvesting, administratieve procedures en rechten van Oekraïense vluchtelingen, waaronder het bestaan van het OCMW. Er is een tijdelijke coördinator aange-

> Vincent Vanhalewyn, verantwoordelijke sociale cohesie in Schaarbeek, en Janaki Declaire, directrice van VIA.

steld binnen het gemeentebestuur om de informatie te centraliseren en te antwoorden op vragen van mensen, zowel vluchtelingen als Schaarbeekse burgers die hun hulp kwamen aanbieden.

Sinds juli 2022 en dankzij een subsidie van het Gewest kreeg de ondersteuning gestalte in een nieuw team van twee gemeentebestuurders die vluchtelingen en alle anderen die bij het opvangproces betrokken zijn, informatie bieden over huisvesting, administratieve procedures en psychosociale kwesties voor Oekraïense vluchtelingen.

Wat de huisvesting betreft, heeft de gemeente tijdens de eerste maanden van de crisis een beroep moeten doen op vrijwilligers om de

vluchtelingen op te vangen, in afwachting van de terbeschikkingstelling van collectieve woningen door het Gewest”.

De invoering van de richtlijn tijdelijke bescherming is omschreven als een succesverhaal voor wat betreft de snelle afgifte van verblijfsvergunningen, huisvesting, toegang tot de arbeidsmarkt en scholen voor kinderen. Hoe zit het met de situatie van andere vluchtelingen?

Janaki DECLEIRE: “VIA heeft zeer snel kunnen inspelen op de komst van veel Oekraïense mensen, maar zonder de opvang van andere nieuwkomers tekort te doen. Dankzij eenmalige financiële steun van de GGC

TRAINING ACADEMIES

Het IncluCities-project van de Europese Commissie (www.inclucities.eu), waarin Brulocalis de stad Brussel en de gemeente Schaarbeek de afgelopen jaren heeft begeleid, loopt binnenkort ten einde.

Brulocalis organiseert binnenkort de “IncluCities Training Academies”, met als doel de resultaten van het project voor te stellen aan onze Letse en Franse partners, ervaringen uit te wisselen tussen de mentorsteden en de leersteden van de twee partnerschappen die Brulocalis heeft begeleid, van gedachten te wisselen over zaken rond de “integratie van migranten”, en te debatteren over

de vier cruciale thema's voor onze Brusselse en buitenlandse partners. Om deze beter te kunnen analyseren zal Brulocalis workshops organiseren over de volgende onderwerpen:

- De situatie van migrantenvrouwen;
- Sociaal-professionele inschakeling;
- Huisvestingsproblemen;
- Taalintegratie.

Op dit evenement zullen onze Brusselse partners ook hun nieuwe digitale loketten voor nieuwkomers kunnen voorstellen (een digitaal instrument waaraan Brulocalis de

laatste maanden heeft gewerkt in samenwerking met de Franstalige onthaalbureaus BAPA Brussel en BAPA Via in het kader van het project IncluCities).

Het evenement vindt plaats van 7 tot 8 december 2022 in het Manos Conference & Business Center (Charleroisesteenweg 135, B-1060 Brussel). De inschrijving wordt binnenkort opengesteld voor het publiek en aangekondigd op de website van Brulocalis.

Contactpersoon: Justyna Podrazka
justyna.podrazka@brulocalis.brussels

konden wij snel een nieuwe Russisch- en Oekraïenssprekende collega in dienst nemen om 15 uur durende informatiesessies te geven, aangepast aan deze nieuwe doelgroep en in hun taal. We konden hen zo dezelfde dienstverlening geven als aan andere mensen die bij ons komen aankloppen”.

Als partner in het IncluCities-project heeft Schaarbeek een mentorschap gevormd met de stad Jelgava. Wat kunt u als mentor de stad Jelgava bieden? Wat heeft u van dit project (of proces) geleerd?

Vincent VANHALEWYN: “In het IncluCities-project zitten we in een wederzijds leerproces met de stad Jelgava: het geeft ons de kans om strategisch na te denken over de integratie van nieuwkomers en om onze eigen werkmethode onder de loep te nemen. Dankzij dit project konden we bijvoorbeeld nagaan of het relevant is een digitaal informatieplatform voor nieuwkomers te maken, zoals een smartphoneapplicatie, en konden we leren van wat andere lokale besturen ter beschikking stellen van nieuwkomers (ORIENT8 in de naburige stad Mechelen bijvoorbeeld, of de applicatie Le Bon Plan van de vzw DUNE). Het project kreeg te weinig financiële middelen voor de verdere ontwikkeling van een digitale smartphoneapplicatie, maar deze ervaringen inspireerden ons om de VIA website te updaten als onderdeel van het project.

Jelgava heeft onlangs te maken gekregen met een grote migratiestroom als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De gemeente Schaarbeek daarentegen heeft al heel wat migratiestromen moeten verwerken en heeft dus al tientallen jaren ervaring met de opvang van nieuwkomers. We wilden deze expertise delen met onze Letse partners, door hen te tonen wat wij hebben gedaan. Hieruit kunnen zij inspiratie putten voor de integratie van nieuwkomers op middellange en lange termijn”.

In het kader van het project IncluCities heeft u als begeleider gebruik kunnen maken van een informatieplatform waar elke nieuwkomer in uw gemeente gebruik van kan maken. Wat zijn de belangrijkste elementen van de vernieuwing van de website van het onthaalbureau en wat zijn de doelstellingen?

Janaki DECLEIRE: “Met het budget van het IncluCities-project konden wij de pagina op onze website met de beschrijving van het onthaaltraject herwerken. De informatie werd bijgewerkt en voor iedereen toegankelijker gemaakt. Het traject wordt speelser en intuïtiever uitgelegd dan voorheen. De informatie wordt ook vertaald in 10 talen (voorheen bestond die alleen in het Arabisch en het Engels) en is **mondeling beschikbaar in het Frans en Arabisch voor ongeletterde mensen**. Aangezien er onder de nieuwkomers veel ongeletterde mensen zijn, is dit echt een toegevoegde waarde. We hebben ook een **nieuwe pagina kunnen maken met een basisoverzicht van handige diensten** voor elke nieuwkomer, zoals sociale bijstand en juridische diensten, gezondheidszorg, diensten voor kinderen en cursussen Frans. Mensen die geen opvangtraject bij VIA willen afleggen, beschikken zo over nuttige adressen waar ze antwoorden op hun vragen kunnen vinden. Al deze informatie wordt ook **vertaald in 10 talen**, mondeling verstrekt en geïllustreerd met pictogrammen zodat zij ook toegankelijk is voor ongeletterde mensen”.

Het IncluCities-project loopt binnenkort ten einde. Wat was voor u de toegevoegde waarde van het project?

Janaki DECLEIRE: “Het grootste voordeel is ongetwijfeld de ontmoeting en de uitvoerige uitwisselingen tussen de verschillende partners van het project. Meedoen aan een project waarin 8 verschillende steden worden samengebracht die elk hun eigen ervaringen delen met de opvang van nieuwkomers is inspirerend. Ook al verschillen hun context en realiteit, toch kunnen wij, door deze verschillende realiteiten te

begrijpen en te zien wat zij hebben kunnen invoeren, en wat al dan niet heeft gewerkt, onze eigen reflectie aanvullen en ons eigen werk verbeteren.

Het feit dat men gevoed en geïnspireerd wordt door de initiatieven van anderen vormt ongetwijfeld de grootste toegevoegde waarde.

De rol van mentor heeft ons ook nog meer bewust gemaakt van de kracht van wat we voorstellen binnen onze vereniging, van de weg die we zijn ingeslagen sinds 2016, toen VIA werd opgestart, en biedt zeker een grote waardering en erkenning voor ons werk. Als wij andere actoren op het gebied van de integratie van vreemdelingen kunnen stimuleren, is dat echt een grote erkenning van ons werk”.

“Koppig als een ezel, het symbool van uw gemeente”, en “vruchtbaar als de grond waarop de kerselaar groeit” – wat betekent dat voor u en wat zegt dat over uw gemeente?

Vincent VANHALEWYN: “Lang geleden verkregen de Schaarbekenaars die krieke kweekten het privilege om ze met de ezel naar de markt van Brussel te brengen om ze daar te verkopen aan brouwers die er krieke van maakten. Toen de Brusselaars hen zagen komen, riepen ze: “Heil doë zên die êzels van Schoerebeik” (Brussels dialect voor: “Kijk, daar zijn de ezels van Schaarbeek!”). Tot op vandaag wordt Schaarbeek “de ezelstad” genoemd, en haar inwoners zijn er trots op!”

Er bloeien regelmatig nieuwe projecten in Schaarbeek. De gemeente is een broedplaats voor verenigingen en nieuwe projecten van geëngageerde burgers die de gemeente tot leven willen brengen op verschillende niveaus: samenleven, solidariteit, maar ook de feestelijkheden of het rijke erfgoed van onze gemeente”.

Janaki DECLEIRE: “Over VIA kunnen we zeggen dat ons werk een illustratie is van dit begrip vruchtbaarheid. VIA is een vruchtbare bodem voor nieuwe initiatieven. Wij zetten voortdurend nieuwe projecten op om tegemoet te komen aan de behoeften van onze begunstigden, of het nu gaat om de oprichting van ons immersiehuis, het opzetten van het vrijwilligersproject of het ondernemerstraject voor nieuwkomers, waarmee wij mensen kunnen ondersteunen die een eigen beroepsactiviteit willen opzetten. Op die manier putten wij uit de uitwisselingen en ontmoetingen, maar ook, in een co-creatieve benadering, uit de behoeften van de nieuwkomers met wie wij werken. Zij zijn degenen die aan de basis liggen van al onze nieuwe projecten, omdat we altijd proberen zo dicht mogelijk bij hun behoeften te blijven.

Het woord “koppig” illustreert perfect ons verlangen om vooruit te blijven gaan en voortdurend de uitdagingen aan te gaan die ons worden geboden”.

7. <https://www.1030.be/nl/cultuur-recreatie/feesten-tradities/folklore-tradities/ezelstad>

Ondersteuning van Brulocalis van de stad Brussel en de gemeente Schaarbeek binnen het Europese project IncluCities gaat voort.

In de afgelopen maanden hebben deze twee Brusselse vertegenwoordigers en Brulocalis twee studiebezoeken afgelegd. Het eerste bezoek vond plaats van 24 tot 26 april in Frankrijk, aan onze partners van de stad Saint-Jean-de-la-Ruelle. Wij hebben er meegewerkt aan hun actieplan, waarin onder meer de oprichting van het *Maison des Femmes* centraal staat. Samen met de lokale beleidsmakers en verenigingen hebben we ook gewerkt rond de werkgelegenheid en de integratie van buitenlanders in de streek. We brachten ook een bezoek aan het gebouw waar het *Maison des Femmes* in ondergebracht zal worden.

Terwijl de Stad Brussel in samenwerking met het Franstalig onthaalbureau voor nieuwkomers BAPA Bruxelles en haar lokale steungroep onze Franse partners ging helpen, gingen onze collega's van de gemeente Schaarbeek samen met vertegenwoordigers van BAPA VIA en lokale verenigingen naar Jelgava in Letland, om er onze Letse partners te helpen bij de uitwerking van hun IncluCities-activiteiten.

> De partners bijeen in Jelgava (Letland)

Van 23 tot 25 mei brachten Brulocalis en Schaarbeek een werkbezoek aan Jelgava. Daar hebben we geholpen bij het bevorderen van de integratie van anderstalige buitenlanders die zich in Jelgava willen vestigen. We hebben ook een aantal diensten bezocht die buitenlanders in Jelgava bijstaan. We kregen een beter zicht op de lokale situatie en de tools die er voor de integratie voorhanden zijn. We hebben kunnen spreken met Oekraïense vluchtelingen in Jelgava. De gesprekken hebben een diepe indruk op ons nagelaten. Eens te meer is aangetoond dat er momenteel in heel Europa op het lokale niveau absoluut nood is aan een integratiebeleid en dat mensen van vreemde oorsprong die in nood verkeren, absoluut opgevangen moeten worden.

Training Academies

Het IncluCities-project van de Europese Commissie (www.inclucities.eu), waarin Brulocalis de stad Brussel en de gemeente Schaarbeek de afgelopen jaren heeft begeleid, loopt binnenkort ten einde.

> Het nieuwe Maison des Femmes

Brulocalis organiseert binnenkort de "IncluCities Training Academies", met als doel de resultaten van het project voor te stellen aan onze Letse en Franse partners, ervaringen uit te wisselen tussen de mentorsteden en de leersteden van de twee partnerschappen die Brulocalis heeft begeleid, van gedachten te wisselen over zaken rond de "integratie van migranten", en te debatteren over de vier cruciale thema's voor onze Brusselse en buitenlandse partners. Om deze beter te kunnen analyseren zal Brulocalis workshops organiseren over de volgende onderwerpen:

- De situatie van migrantenvrouwen;
- Sociaal-professionele inschakeling;
- Huisvestingsproblemen;
- Taalintegratie.

Op dit evenement zullen onze Brusselse partners ook hun nieuwe digitale loketten voor nieuwkomers kunnen voorstellen (een digitaal instrument waaraan Brulocalis de laatste maanden heeft gewerkt in samenwerking met de Franstalige onthaalbureaus BAPA Brussel en BAPA Via in het kader van het project IncluCities).

Het evenement vindt plaats van 7 tot 8 december 2022 in het Manos Conference & Business Center (Charleroiesteeweg 135, B-1060 Brussel). De inschrijving wordt binnenkort opengesteld voor het publiek en aangekondigd op de website van Brulocalis.

Contactpersoon:

Justyna Podrazka justyna.podrazka@brulocalis.brussels

> Bijeenkomst in Saint-Jean-de-la-Ruelle (Frankrijk)